

شیرپه‌نجە‌ی بڵاوبوو‌ه‌وی مه‌مک هاوکات له‌گه‌ل میتاستاس _ ئامۆژگاری بۆ نه‌خۆشان و خزم و که‌سوکاریان

شیرپه‌نجە‌ی بڵاوبوو‌ه‌وی مه‌مک به‌و مانایه‌یه که خانه شیرپه‌نجه‌یه‌کان له‌ لوه‌ سه‌ره‌کیه‌که‌ی مه‌مکه‌وه په‌لداوین بۆ ئه‌ندامه‌کانی تری له‌ش. له‌وێ خانه شیرپه‌نجه‌یی یه‌کان لوه‌ی تازه پیکدین واته - میتاستاس. ئه‌م لوه‌ تازانه به‌ زۆری له‌ سکێلێت واته کوئه‌ندامی ئیسک، جگه‌ر و له‌ سیه‌کاندا پیکدین.

شیرپه‌نجە‌ی بڵاوبوو‌ه‌وی مه‌مک جار‌جار پێی ده‌گوترێ شیرپه‌نجە‌ی میتاستاس کردووی مه‌مک یان شیرپه‌نجە‌ی موزمن.

سه‌ره‌لدانه‌وه له‌ شوینیکی بچوک یان له‌ شوینیکی گه‌وره‌تری له‌شدا

شیرپه‌نجە‌ی مه‌مک که‌له هه‌مان مه‌مکدا په‌یدا‌بێته‌وه پێی ده‌گوترێ سه‌ره‌لدانه‌وه له‌ ناوچه‌یه‌کی بچوو‌کدا. ئه‌گه‌ریش شیرپه‌نجه‌که گه‌یشتیته‌ لوه‌ی لیمفاوی گرتراو به‌ مه‌مکه‌وه پێی ده‌گوترێ سه‌ره‌لدانه‌وه له‌ ناوچه‌یه‌کی گه‌وره‌ دا. ئه‌مه سه‌ره‌له‌نوێ چاره‌سه‌ری پێوسته به‌لام ئه‌مه به‌ مانای شیرپه‌نجە‌ی بڵاوبوو‌ه‌وی مه‌مک نییه‌.

شیرپه‌نجە‌ی بڵاوبوو‌ه‌وی مه‌مک

زۆر شیوازی جو‌راوجۆر هه‌یه بۆ ده‌رمانکردنی شیرپه‌نجە‌ی بڵاوبوو‌ه‌وی مه‌مک. ئامانج ئه‌وه‌یه که ژماره‌ی میتاستاسه‌کان که‌م بکړته‌وه، پێش به‌ په‌ره‌سه‌ندنی لوه‌کان بگێرێ و ژیا‌نی مرۆفه‌که درێژ بکړته‌وه.

ههروهه ها بۆ كه مكر دنه وهى نازار، دل هه لشيوان و باقى نيشانه كانى نه خوشييه كه چاره سه رى هه يه. ژنى وا هه يه كه زياتر له 20 سال به چونا يه تيبه كى باشه وه زيان سهره راي نه وهى كه شي ربه نجهى مه مكيان بلا بوته وه.

كاردانه وهى دهروونى

ژيان هاوكات له گه ل هه بوونى شي ربه نجهى بلا بووه وهى مه مكيان زور جار ده بيته هوى نيگه رانى، سترس و دل په شيوى. ئه م جو ره كاردانه وانه به ته ووى سروشتين له كاتى نه خوشييه كهى جى دى دا. نيگه رانييه كه له وانه يه به شيوازى جو راو جو ر خو ي نيشاندا، مرؤف له وانه يه هه ستيار بى و زوو هه لچى، يان به زه حمه ت خه ويليكه وى. مرؤف له وانه يه بىر له داها توو بكاته وه و له بىر كرده وهى ره شدا سه باره ت به مندال، هاوسه ر و خىزان يان دوستان گىر بخوا. له داوا كردنى يارمه تى دوودلى مه كه ن – ئه گه ر مرؤف سه باره ت مه بىر كرده وه و هه سه ته كانى خو ي قسه بكا سووكبارتر ده بى.

هه ندىك نه خوشخانه و ته نانه ت هه ندىك كو مه لهى نه خوشان له گه ركه، گه تو گو ي به كو مه ل رى كده خه ن بۆ ئه و ژنانه ي كه شي ربه نجهى بلا بووه وهى مه مكيان هه يه. راوئزكارى كو مه لابه تى (kurator) له نه خوشخانه كهى مرؤفه كه زانبارى زياترى پىيه وپالپشتيكه. چاوپيكه وتنى دهروونناس (psykolog) له وانه يه نامرازى وا بخاته به رده ستى مرؤف كه بتوانى به رهنگارى دوخه تازه كهى ژيان بى.

كو مه لهى سه رتاسه رى شي ربه نجهى مه مكيان، (BRO)، كو مه لهى ناوچه يى هه يه له گه ل كارمه ندى په روه رده كراو بۆ پىوه ندى پىوه كردن، ئه و كه سانه ده توانن يارمه تى مرؤف بده ن وئاموزگارى به نرخی پيشكەش كەن. خوشه كه مرؤف بىجگه له خزم و دوستان له گه ل كه سىكى ديكه ش سه باره ت به هه سه ته كانى خو ي بدوى. بۆ ئه و كه سه ش كه به ته نيا ده ژى دلنبا يى يه كه كه كه سىكى هه بى قسه ي له گه ل بكا. kontaktpersoner واته كه سانى پىوه ندىكارى نه وتو هه ن كه به زمانى ترىش، بىجگه له سوپدى قسه ده كه ن.

زور كه س تووشى خه موكى ده بن. نيشانه كه شى نه وه يه كه مرؤف به شى زورى روژه كه خه مگينه، به گشتى بى هيوايه و بايه خ نادا به ژيانى روژانه. هه ندىك هه موو وزه ي خو يان له ده سه تده دن. ناهاوسه نگی كىماوى له ميشك دا هوكارى خه موكيبه، هه ر بو به ش هه ولى گور دانه وه به رخو سوودى نيه. مرؤف يارمه تى پىويسته – هه ر بو به ش نه وه گرینگه كه مرؤف له گه ل كه سانيك باسى بارى ته ندروستى خو ي بكا.

دوکتور دەتوانی دەرمانی دژی خەمۆکی واتە antidepressiva läkemedel بە نەخۆشەکه بۆئەوهی ناهاوسەنگی کیمیاوی لە مینشکیدا چاره سەر بکا. Kognitiv beteendeterapi واتە رەفتار دەرمانی یان دەرمانکردن لە رێگای ئاکار و رەفتارەوه و بە بەکارهێنانی بیر و هۆش، ئەم رێگایەش بۆ چارهسەرکردنی خەمۆکی کاریگەرە. لەم شیوه دەرمانکردنەدا مرووف یارمەتیدەدری که لە هەست و شعور و رەفتاری خۆی بکۆلێتەوه بۆ ئەوهی بگاتە هاوسەنگییهکی باشتەر له ژيانیدا.

وه رگير

ئەگەر کەسێک بۆی قورس بێ بە زمانی سویدی قسە بکا یان بە باشی لە سویدی تێنەگا مافی ئەوهی هەیه لە کاتی پێوهندیگرتن لەگەل بەشی چاودێری نەخۆشیدا بە خۆرایي لە وه رگير کەلکوه رېگرې. وه رگير وه کوو باقی فەرمانبەرانی چاودێری تەندروستی و چاودێری نەخۆشی ئەرکی نەینی پاراستنی لەسەرە.

پەرستاری پێوهندیکار واتە Kontaktsjuksköterska

مرووف مافی ئەوهی هەیه که ناوی پەرستاریکی پێوهندیکاری پیدری که ئیدی ئەو پەرستارە پێوهندی سەرەکی ئەوه کەسە دەبی لە بەشی چاودێری نەخۆشیدا. پەرستاری پێوهندیکار لەسەرەتی کاریکی وا بکا که نەخۆشەکه لە رەوتی چاودێریه کەدا بەشدار بێ و کاریگەری لەسەر هەبی، مرووفه که لە هەنگاوکانی دواتری چارهسەریه که ئاگادار بکا و چالاکانە هەموو کاتەکانی ناردن بۆ شوپنیکي تر، وه لامی نموونه هەلگرتنەکان و کاتی سەردانکردنی دوکتور بخاتە ژېر چاودېریه وه. پەرستاری پێوهندیکار هەروهە دەبی کاریکی وا بکا که مرووفه که بە نووسراوه بەرنامەي چارهسەریه کهي پیدری. ئەگەر کەسە نەخۆشەکه پیداوېستی بە رېنوونې هەبی لە کاتی هەستانەوه لە نەخۆشیدا و بەرەو چاکبوونەوه چووندا یان ئەگەر پیداوېستی بە یارمەتی کۆمەلایەتی و دەروونی هەبی، پەرستاری پێوهندیکار رېنوونې دەکا بۆ ئەوهی مرووفه که تا ئەو جیگایه که دەکرې ژيانیکي باش بەرېتە سەر. نموونهی ئەم جۆره یارمەتی یانە لەوانهیه بریتی بێ لە گفتوگۆي یارمەتیدەرانه (samtalsstöd)، وەرزش بۆ نەخۆشان (sjukgymnastik)، هەلسوکەوت لە گەل سترېس (stresshantering)، یوگا، یارمەتی پراکتیکی وه کوو یارمەتیدان بۆ وه رگرتنی کەلوپەلی یارمەتیدەر بۆ نەخۆشان (hjälpmedel)، یان خزمەتی هاتوچۆ بە سەیاره بۆ نەخۆشان (färdtjänst).

Kurdiska (sorani)

کوردی

بەرنامەى چارەسەرى بە نوسراوه

مرۆف مافى ئەوهى ههیه که بۆ خۆى بەرنامەیهکی چاودێرى بە نوسراوه پێدێرى و باسى ئەو چارەسەرى و دەرمانکردنەى بۆ کرابێ که بەرنامەى بۆ دانراوه.

ئەو دەرمانانەى که کاریگەرییان لەسەر لوههکه ههیه

زۆر لەو ژنانەى که شپیرهنجەى بۆ لوههوهى مەمکیان ههیه سالانیکی درێژ ژانیکی باش بەسەر دەبەن و هاوکاتیش چەندین جۆر چارەسەرى جیاواز ئەنجام دەدەن. دەرمانى جۆراوجۆر ههیه که بۆ راوهستاندنى نهخۆشییهکه بهکار دههیندرن. ههروهها دهکری دەرمانى جیاواز پێکهوه به شیوهى جۆراوجۆر بهکار بهینرن:

- **سینۆستاتیکا Cytostatika** - که پێشى دهگوترێ ژهرى خانه. زۆر جۆرى جیاوازی سینۆستاتیکا ههیه و دهکری ههم به شیوهى دلۆپه واته دەرمانکردنه ناو لەش و ههمیش بهشیوهى حەب بهکار بهینرن. جارى وایه چەندین سینۆستاتیکاى جیاواز پێکهوه تیکه‌ل‌او دهکرن بۆ ئەوهى زۆرتەین کاریگەرى به‌ده‌ستبێ. جار جار پێشى دهگوترێ شیمی دەرمانى kemoterapi .
- **چارەسەرى بە هۆرمۆن Hormonbehandling** - حەب یان دەرزى بۆ چارەسەر کردنى ئەو ژنانەى که هۆرمۆن کاریگەرى باشى ههیه لەسەر لوههکانیان، hormonpositiva tumörer (له هەر 10 ژن نزیکه 8 یان هۆرمۆن کاریگەرى باشى ههیه لەسەر لوههکانیان). جار جار بهم شیوه چارەسەرکردنه ده‌لێن چارەسەرکردنى endokrin .
- **mTOR-hämmare** - بریتى یه له دووایین شیوازی چارەسەرکردنى شپیرهنجەى بۆ لوههوهى ئەوتۆى مەمک که هۆرمۆن کاریگەرى باشى لەسەر ههبێ وهکوو حەب و پێکهوه له‌گه‌ل چاره سەر کردن به هۆرمۆن به‌کار دههینرن. ئەم دەرمانه پێگا به پروتئینی (mTOR) ده‌گرێ کهم ئەم پروتئینه بۆ گه‌شه‌کردنى خانه شپیرهنجەى یه‌کان گرینگه.
- **Antikroppar** - ئەم دەرمانه له نهوهیهکی تازهى دەرمانه‌کانى شپیرهنجەیه و وه‌کوو ناو ده‌کرته ناو له‌شه‌وه (به دلۆپه) یان بۆ هه‌ندیک نه‌خۆش به‌ دەرزى. ئەم دەرمانانه بۆ چارەسەر کردنى جۆریکی تایبه‌ته له شپیرهنجەى مەمک، HER2-positiv، و عاده‌ته‌ن له‌گه‌ل سینۆستیکا ناوتته ده‌کری.

Kurdiska (sorani)

کوردی

5

تاقیکردنەوهى چارەسەرى نوێ - ناردنى پرسيارنامه بۆ لیکۆلینه‌وه له
نه‌خۆشخانهى تر

ژماره یه کی زوری نه خوشی شیرپه نجه و دهره تی به شداریکردن له لیکۆلینه وه کاندای و تاقیکردنه وهی ریگای نوپی چاره سهری به مانای هیوا به کی تازه به. له وانه به دهرمانی به ته وای نوپ بیته ئاروه، یان ئاوته به که له دهرمانی جورا و جور و هه لسه نگاندن بکری ئایا کاریگهری باشتریان هه به یان نا. نه و نه خوشانه کی له لیکۆلینه وه کاندای به شداری ده کهن به سهرنجیکی تایبه تیه وه به دوا داچوون ده کری بو تاقیکردنه وه کانیا، سهردانکردنی زیاتریان ده بی بو نه خوشخانه و به دوا داچوونی دیکه ش.

له وانه به زانیاری وهرگرتن له باره کی نه و لیکۆلینه وانه کی که له سوید سه به رته به شیرپه نجه ی بلباووه وهی مه مک له ئارادان زه حمه ت بی، به لام له دوکتوره کهت پرسیار بکه. نه گهر مرؤف مه رحی به شداریکردن له لیکۆلینه وه به کی تایبه تی تیدابی ده توانی داوا بکا که دهره تی پییدی بچیته نه و نه خوشخانه به که لیکۆلینه وه که به رتوه ده با - نه و کات دوکتوره که پرسیارنامه به که ناراسته کی نه خوشخانه که ده کا.

چاره سهرکردنی دیکه

نه و ژنانه کی تووشی شیرپه نجه ی بلباووه وهی مه مک هاتوون بیجگه له ههنگاه بژیشکی به کان که روویان له چاره سهرکردنی لوه کانه، ده توانن جوره چاره سهرکردنی تریش وهرگرن:

- Bisfosfonater - له کاتی میتاستاسی سکلیت واته کوته ندای ئیسقاندای که لکی لپوه ده گیری بو به هیزکردنی سکلیت واته کوته ندای ئیسک، و که مکردنه وهی نازار.
- **دل هه لشیوان و رزانه وه** له کاتی چاره سهرکردن به سیتوستاتیکا جاران ناسایی بوو. دهرمانی کاریگهر هه به له دژی دل هه لشیوان، له گه ل په رستاری پپوه ندی کار یان دوکتوره که نه مه باس بکه.
- Morfinpreparat مادده کی مورفین دهرمانی سه ره کییه بو که مکردنه وهی نازاری شیرپه نجه. مورفین بو زوری خه لک زور کاریگهره.
- **قه بزی** تووشی نزیکه کی ته وای نه و که سانه ده بی که مورفین به کار ده هینن. هه ربویه ش مورفین هه میشه له گه ل دهرمانی ره وانی به کار ده هینن.
- Strålbehandling واته چاره سهرکردن به تیشک به شیوه به کی سه ره کی له کاتی سه ره تای شیرپه نجه ی مه مکدا بو به رگری له سه ره له دانه وه به کار ده هینن، به لام له کاتی شیرپه نجه ی بلباووه وهی مه مکیشدا بو که مکردنه وهی خپرای نازاری نه و نه خوشانه کی که میتاستاسی ئیسقانیان هه به که لکی لپوه ده گیری.
- Operation نه شته رگری له کاتی سه ره تای شیرپه نجه ی مه مک دا هه میشه که لکی لپوه ده گیری،

Kurdiska (sorani)

کوردی

٦

به لام ته نازته کاتیکیش که لوه کان بلباووه وه بو کوته ندای ئیسک که لکی لپوه ده گیری و مه به ستیش نه وه به که ئیسقانه کان سه قامگیر بکرن و پیشگیری بکری له ئیسک شکان.

